

Wanneer is de nacht ten einde?

25 december 2020

Voorganger: ds. Marthe de Vries

Organist: Maarten van der Bijl, cantor-organist van de Geertekerk

Amsterdam Wind Quintet met:

Tim Wintersohl, fluit

Hanka Clout, klarinet

Allard Robert, hoorn

Daniel Garrido Iglesias, fagot

Marije Slot, hobo

Sopraan: Eefje Kaspers

Kinderen: Lise Klarenbeek, Sarah van Ham, Iante Helmus

Bijbellesing: Michel Peters, Landelijk Bureau Remonstranten

Voorbeden: Frédérique Hage

Klokkenluiders: Adri Onnekink en Arie Noordermeer

Kerstgroep gemaakt door Laura Herwig en Kim van Rijthoven

Luiden van de klokken:

de Ghertrut (1477) en de Jesus Maria Johannes (1506)

Aansteken van de kaars door Jitske Bilijam

Opening

‘Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen’.

Met deze woorden uit het begin van het Johannes-evangelie heten wij u van harte welkom in deze kerstmorgendienst, vanuit de Geertekerk in Utrecht. Een dienst

zoals we eigenlijk hoopten dat die niet zou zijn: alleen online, zonder werkelijk bij elkaar te komen.

In de aanloop naar deze dienst kreeg ik een mail van een gemeentelid, die schreef: “nu staan we voor kerst. Vervreemdend, dat we allemaal thuis zitten en dat jullie geacht worden om ons vanuit een lege kerk te begroeten en te inspireren.”

Vervreemdend is het inderdaad, dat we, juist bij deze diensten die we altijd in volle kerken vieren, niet bij elkaar zijn.

Aan de andere kant: we hebben veel bijgeleerd in de afgelopen periode. Digitaal is niet altijd minder. Soms kun je juist verrassend dichtbij elkaar zijn. Ik merk aan mezelf dat ik eraan wen, dat je beter weet hoe het werkt, en dat het soms ook voordelen heeft. Het ontroerende besef ook dat we met velen hier vanmorgen verbonden zijn, met veel meer dan live mogelijk zou zijn geweest.

(Aansluitend aan deze dienst bent u van harte uitgenodigd om elkaar een goede kerst te wensen, via de zoom. De link staat op de website van de remonstranten.nl)

Zo vieren we dan vandaag kerst, in de kleine kring van ons huis, online met elkaar verbonden en dragen wij deze dienst op aan God, uit wie, door wie en tot wie alle dingen zijn.

Muziek:

Komt allen tezamen, Adeste fidelis – John Francis Wade

De kinderen richten de kerststal in

Kerstverhaal door de kinderen

Muziek

Alla Hornpipe uit de Water Music – G.F. Händel

Bijbellezing: Johannes 1: 1-5, 14-18 (Nieuwe Bijbelvertaling)

In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was in het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen. Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond, vol van goedheid en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader.

Van hem getuigde Johannes toen hij uitriep: ‘Hij is het over wie ik zei: “Die na mij komt is meer dan ik, want hij was er vóór mij!”’ Uit zijn overvloed zijn wij allen met goedheid overstelpt. De wet is door Mozes gegeven, maar goedheid en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen. Niemand heeft ooit God gezien, maar

de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft hem doen kennen.

Muziek: Slotkoor van het Weihnachtsoratorium – J.S. Bach

Overdenking: Wanneer is de nacht ten einde?

Een oude rabbi vroeg eens aan zijn leerlingen: “Wanneer is de nacht ten einde? Wat is het moment, waarop de nacht ten einde is en de dag begint?” “Is dat misschien het moment als je uit de verte een hond van een schaap kunt onderscheiden?” vroeg één van zijn leerlingen. “Nee, dat is niet het moment.” zei de rabbi. “Is het dan als je van verre een dadelboom van een vijgenboom kunt onderscheiden?” vroeg een ander. “Ook niet,” zei de rabbi. “Maar wat dan?” vroegen de leerlingen. “Het is dan, zei de wijze leraar, als je in het gezicht van een mens kunt kijken en daarin je zuster of je broeder ziet. Tot dat moment is de nacht nog bij ons.”

Wanneer is de nacht ten einde? Voor Maria en Jozef was het een reële vraag: wanneer zouden zij een plek vinden om te rusten, waar Maria haar kindje ter wereld kon brengen? Maar het was ook een vraag die voor hen op een andere manier rondzong, zoals voor velen van hun geloofsgenoten. Wanneer zou de nacht van hun onderdrukking voorbij zijn? Wanneer werden de Romeinen verjaagd en kregen ze hun land, hun leven terug?

Er waren velen die droomden dat er een leider zou komen die in één klap de dag zou doen aanbreken: van onafhankelijkheid, van vrijheid. Judas, een van Jezus leerlingen, was zo iemand. Bereid om zelf een duchtig handje te helpen om de bezetter te verjagen. Anderen droomden van een mythische koning die Gods heerschappij zou herstellen. Ze droomden allemaal, maar die koning kwam niet. In plaats daarvan werd, op een verre van koninklijke plek, een kind geboren, dat op een heel andere manier de nacht ten einde zou brengen.

Het werd geen klaterend einde aan een donkere nacht, een dag die alle duister verdreef, maar Jezus, het kind, bracht de dag als het ware in de nacht. Zoals de ster boven de stal het duister doorbrak, zo brak Jezus met zijn komst de nacht. Hij maakte duidelijk wat de rabbi ons vertelt: als je een medemens kunt ontwaren, en daar je broeder of zuster in herkent, dan is de macht van de nacht gebroken.

Wanneer is de nacht ten einde? Het is een verzuchting die menigeen naar de lippen komt in deze gekke tijd. Toen anderhalve week geleden de lockdown weer inging, voelde je de zucht door het land gaan. Wanneer is het over?

Voor sommigen heel concreet de nachtmerrie van een bedrijf dat de deuren weer moet sluiten, van een voorstelling die niet opgevoerd kan worden, van vele dagen en nachten hard werken om de patiënten zo goed mogelijk bij te staan.

Voor sommigen het beeld van uitgestrekte dagen in je eigen huis: zoomend, achter je computer, niets anders. Of weer een online les, met de docent en je klasgenoten als kleine wezenloze poppetjes op het scherm

Voor anderen juist het gevoel dat de nacht alleen maar sterker wordt; de stilte om je heen. Het gemis aan contact, het onvermogen soms ook om contact te houden met deze afstand.

Juist dit gegeven maakt de woorden van de rabbi wrang: de nacht is ten einde als je een medemens, een broeder ontwaart. Maar we moeten elkaar juist op afstand houden! In deze tijd is dat wat ons menselijk maakt, het contact, de verbondenheid lastiger dan ooit. Hoe kunnen we dan het duister nog breken?

En toch... dat oude verhaal dat we elkaar ieder jaar met kerstmis vertellen, vertelt ons dat de nacht niet zo donker is, als hij soms lijkt. Jezus wordt middenin de nacht geboren. Voor mij drukt dat beeld uit, dat het niet zozeer gaat om de dag die de nacht verjaagt, maar dat een klein lichtpuntje de macht van de nacht kan doorbreken. 'Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.'

Het licht dat middenin de nacht voor ons de dag al een beetje doet aanbreken. Niet dat dan alle problemen zijn opgelost en alle moeilijkheden zijn verdwenen. Nee, het is eerder dat dat licht wat doorbreekt ons helpt om het in de nacht vol te houden.

Dat licht laat zich vaak op een heel andere plek zien, dan waar je het had verwacht. De medebroeder/ zuster waar de rabbi het over heeft laat zich soms op een heel andere plek zien. Zoals je soms in een verdrietige periode van vrienden die dichtbij staan hoopt/ verwacht dat ze jouw nacht ten einde zullen brengen. Maar dat gebeurt lang niet altijd. Soms blijken ze dat niet te kunnen, niet te weten wat ze moeten doen. En dan ineens staat iemand, waarvan je het niet had verwacht, naast je. Een studiegenoot, waar je niet eens zoveel contact mee had. De attente acties van je buurman.

Zoals Jesse Gruyters in zijn adventsvlog vertelde over zijn ervaringen als geestelijk verzorger in het ziekenhuis: dat daar, waar veel donkere momenten zijn, het gaat om dat ene moment, dat ene gebaar van die ene mens, dat ons in donkere tijden even kan optillen, even verlichten. Het hoeft geen lijfelijke aanwezigheid te zijn: een telefoontje dat op het juiste moment komt, kan al het licht ontsteken. Je gezien weten, al is het in een ogenblik. Soms is het iemand die met je oploopt, die samen met jou het donker door trekt en voor jou het vertrouwen houdt.

Het licht breekt door als wij ons aangesproken weten; door de ander die tegenover ons staat, die ons vraagt in zijn of haar leven te delen. Doordat we zelf voor iemand het leven wat lichter kunnen maken.

En zo vertellen we elkaar ieder jaar dit verhaal; de geboorte van het kind uit Nazareth, middenin de winternacht. Het verhaal van leven uit de belofte: dat zelfs in de diepste nacht er licht komt. Niet als een glorieus einde van de nacht, maar als een punt van hoop om het te blijven volhouden. Of om met Huub Oosterhuis te spreken:

*Soms breekt uw licht
in mensen door
onstuitbaar*

*zoals een kind
geboren wordt.*

Amen

Muziek:

Lux Aurumque – Eric Whitacre

Lux, calida gravisque pura velut aurum
et canunt angeli molliter modo natum.

(Licht, warm en zwaar als puur goud
en engelen zingen zacht voor het pasgeboren kind.)

Voorbeden

God, we danken u op deze kerstmorgen voor de momenten in ons leven waarin u licht ineens doorbreekt in onze nacht, onstuitbaar. De lach van een kind, de hand van je geliefde die in de jouwe ligt, de vreugde om herwonnen gezondheid, werk, perspectief. Maar ook het licht dat doorbreekt in momenten van verdriet: als we afscheid moeten nemen van iemand die ons lief is. De intense momenten waarop je elkaar woordeloos nabij bent.

Geef dat we die momenten niet vergeten, dat ze ons helpen om het vertrouwen niet te verliezen als we het gevoel hebben dat het duister zich om ons sluit: op momenten dat we ons kwetsbaar, alleen of ongeborgd voelen. Als we ziek zijn of zorgen hebben om de mensen die ons lief zijn. Als we het gemis voelen van de dierbaren die er niet meer zijn.

Wees dan bij ons, God, laat ons uw liefde, uw licht ervaren.

Wij bidden u voor de mensen voor wie dit jaar zo heel anders is gelopen dan ze ooit voor mogelijk hadden gehouden: plannen die niet door konden gaan, het verlies van je baan en misschien de overstap naar een nieuwe, een studie beginnen in een online wereld, of zoekend naar herstel, na weken van ziek zijn. Een droom die niet gerealiseerd kon worden, iets waar je je enorm op verheugde en dat niet door kon gaan: een huwelijksfeest, een bijzondere verjaardag, een mooie reis.

Geef dat we ons niet uit het veld laten slaan, dat we moed vinden, dat we ons laten verrassen door andere dingen die op ons pad komen .

Wij bidden u voor al die mensen die het gevoel hebben dat de bodem onder hun bestaan is weggeslagen. Voor de mensen die op de vlucht zijn voor de onvrijheid, de honger, de oorlog of de uitzichtloosheid in hun land. Wij bidden u: geef dat zij grond onder hun voeten mogen vinden, een nieuwe toekomst. Geef dat wij niet wegstaren, uit angst onze grenzen en harten sluiten, maar dat wij ons laten raken door hun verhaal, dat wij hen helpen bij het vinden van die nieuwe toekomst.

God vandaag vieren we het feest van de geboorte van Jezus: hij die uw licht in onze wereld bracht. Geef dat we dit licht met elkaar delen, aan elkaar doorgeven, zodat al die kleine vonkjes de macht van het duister breken.

Stil gebed

Onze Vader

Onze Vader die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd.
Uw koninkrijk kome.
Uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood.
En vergeef ons onze schulden
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van de boze.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht
en de heerlijkheid
in eeuwigheid. Amen.

Aankondiging collecte voor Stichting NAOMI

Uw giften zijn zeer welkom op www.remonstranten.nl/doneer/

Afsluiting en zegen

Moge de Eeuwige met je meegaan
als een licht in je ogen
en een lamp voor je voet,

als een hand op je hoofd
en een arm om je schouder,

als een baken bij ontij
en een verte die wenkt,

als groet op je lippen
en hoop in je hart.

Vrij naar Sytze de Vries

Muziek:

Eer zij God in onze dagen – traditionele melodie

Napraten via Zoom kan via onderstaande link

Join Zoom Meeting

<https://zoom.us/j/94441916694>

Wilt u deze orde van dienst printen? Dat kan het beste via deze link!